

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda belirtilen sorularımın, Sağlık Bakanı Kemal Memişoğlu tarafından Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 20.04.2026

Av. Mahmut TANAL
Şanlıurfa Milletvekili

Şanlıurfa ili başta olmak üzere Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerimizde çocuk gebelikleri, çocuk istismarı, sağlık hizmetlerine erişim ve kamu kurumlarının yükümlülüklerine ilişkin ciddi sorunların bulunduğu; Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve "Devletin Aile Planlaması Politikalarını İzleme Projesi" kapsamında hazırlanan "Şanlıurfa & Gaziantep Saha Çalışması Raporu (Nisan 2026)" ile somut ve veri temelli şekilde ortaya konulmuştur.

Söz konusu rapor; Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verileri esas alınarak hazırlanmış, 2827 sayılı Nüfus Planlaması Kanunu'nun uygulaması mevzuat analizi ile incelenmiş ve sahada görev yapan sağlık personeliyle yapılan mülakatlara dayanan disiplinlerarası bir araştırma niteliği taşımaktadır.

Raporda yer alan bulgulara göre; 10-14 yaş arası gebelikler hem tıbben yüksek riskli hem de hukuken mutlak surette cinsel istismar kapsamında değerlendirilmesi gereken vakalar olup, 15-17 yaş arası gebeliklerin ise erken evlilik, yoksulluk ve eğitimden kopuş ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir.

Sağlık hizmetlerine erişim bakımından ise; doğum kontrol yöntemlerine erişimin fiilen ortadan kalktığı, Aile Sağlığı Merkezlerine uzun süredir ücretsiz doğum kontrol materyali gönderilmediği, kamu hastanelerinde kürtaj hizmetine erişimin fiilen engellendiği ve gezici sağlık hizmetlerinin sahadan çekilmesiyle birlikte çocuk gebeliklerinin denetim dışına itildiği yönünde ciddi tespitler bulunmaktadır.

Bununla birlikte, kimlik kaydırma, başkası adına doğum kaydı ve "kuma üzerine kayıt" gibi yöntemlerle çocuk gebeliklerinin sistematik şekilde gizlendiğine ilişkin bulgular, sorunun yalnızca sağlık boyutuyla sınırlı olmadığını; aynı zamanda adli ve idari denetim mekanizmalarının da etkisiz kaldığını ortaya koymaktadır.

Yargısal süreçler bakımından ise; son iki yıl içerisinde açılan 1008 çocuk cinsel istismarı dosyasının yaklaşık %54,8'inin soruşturma aşamasında bekletildiği, yalnızca %21,8'inin kovuşturma aşamasına geçebildiği ve %22,2'sinin takipsizlikle sonuçlandığı yönündeki veriler, çocukların korunmasına yönelik mekanizmaların etkin işlemediğini açıkça göstermektedir.

Bu tablo; çocuk istismarıyla mücadelede koruyucu, önleyici ve cezalandırıcı süreçlerin bütüncül şekilde işletilemediğine işaret etmektedir.

Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi, 5'inci maddesinde düzenlenen Devletin bireyi koruma yükümlülüğü, 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesi, 17'nci maddesinde güvence altına alınan yaşam ve maddi-manevi bütünlüğün korunması hakkı ile 56'ncı maddede düzenlenen sağlık hakkı birlikte değerlendirildiğinde; çocukların korunmasına yönelik yükümlülüklerin etkin şekilde yerine getirilmesi zorunludur.

Devletin yükümlülüğü yalnızca yasal düzenlemeler yapmak değil; bu düzenlemeleri sahada etkili biçimde uygulamak ve çocukları her türlü istismardan koruyacak mekanizmaları işletmektir.

Bu bağlamda;

1. Şanlıurfa ili başta olmak üzere Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki illerde son 5 yıl itibarıyla 10–14 ve 15–17 yaş arası gebelik sayıları yıllara göre kaçtır?
2. 16 yaş altı gebeliklerin tamamı için sağlık kuruluşları tarafından Cumhuriyet savcılıklarına re'sen bildirim yapılmakta mıdır? Yapılmıyorsa bunun gerekçesi nedir?
3. Son iki yıl içerisinde çocuk cinsel istismarı kapsamında açılan dosyaların; soruşturma, kovuşturma ve takipsizlik aşamalarına göre sayısal dağılımı nedir?
4. Aile Sağlığı Merkezlerine ücretsiz doğum kontrol materyali gönderilmemesinin gerekçesi nedir? Bu uygulama hangi tarihten itibaren yürürlükte dir?
5. Kamu hastanelerinde kürtaj hizmetine erişimin fiilen kısıtlandığı veya engellendiği iddiaları doğru mudur? Doğru ise bunun hukuki ve idari dayanağı nedir?
6. Gezici sağlık hizmetlerinin sahadan çekilmesinin gerekçesi nedir? Bu uygulamanın çocuk gebelikleri üzerindeki etkisine ilişkin Bakanlığınızca yapılmış bir değerlendirme bulunmakta mıdır?
7. Kimlik kaydırma, başkası adına doğum kaydı ve benzeri kayıt dışı uygulamaların önlenmesine yönelik yürütülen denetim faaliyetleri nelerdir? Bu kapsamda tespit edilen vaka sayısı kaçtır?
8. Şanlıurfa ili Eyyübiye, Haliliye, Akçakale ve Siverek ilçeleri başta olmak üzere riskli bölgelere yönelik özel bir eylem planı hazırlanmış mıdır?
9. Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında çocuk gebeliklerinin önlenmesine yönelik yürütülen somut koordinasyon mekanizmaları nelerdir?
10. Çocuk gebeliklerinin önlenmesi amacıyla kısa, orta ve uzun vadeli ulusal düzeyde bir strateji veya eylem planı mevcut mudur?
11. Söz konusu raporda yer alan bulgular doğrultusunda Bakanlığınız tarafından alınan veya alınması planlanan acil tedbirler nelerdir?
12. Çocuk gebelikleri ve çocuk istismarına ilişkin verilerin düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmasının gerekçesi nedir? Bu verilerin şeffaf biçimde yayımlanmasına yönelik bir çalışma yapılmakta mıdır?